

Elransonering

Förslag till författningar för planering och hantering av ransonering

Dnr 2013-4343

Förord

Energimyndigheten är förvaltningsmyndighet för tillförsel och användning av energi och ska verka för att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi. I detta ansvar ligger att göra avvägningar mellan ekonomi, trygghet och miljö i enlighet med energipolitikens mål.

Energimyndigheten ska enligt sin instruktion bland annat planera, samordna och, i den utsträckning som regeringen föreskriver, genomföra ransoneringar och andra regleringar som gäller användning av energi. Gällande elenergi har Energimyndigheten, utifrån gällande regelverk, identifierat tre åtgärder som ska förberedas och kunna tillgripas:

- Informationskampanj,
- Regeringsdirektiv för statlig verksamhet, samt
- Ransonering av samtliga industriella förbrukare av el.

För att en ransonering av el ska vara möjlig krävs både författningsstöd och vissa förberedelser. Föreliggande rapport och arbetet bakom den är ett viktigt steg på vägen till att samhället har en långsiktig förmåga att hantera eller lindra en situation med elenergibrist genom ransonering.

I rapporten föreslås en ny förordning om ransonering av el samt en ändring i förordning (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, med åtföljande ändring i ellagen. Energimyndigheten har tidigare till regeringen lämnat ett förslag till förordning om ransonering av el, dock i vetskap om att en mer djupgående utredning skulle behövas. När denna utredning nu är gjord, har det visat sig att det tidigare inlämnade förslaget behöver ändras. Föreliggande rapport innehåller därför ett breddat och mer genomarbetat förslag som har förutsättningar att svara mot behoven för lång tid framöver.

Energimyndigheten har för avsikt att med viss regelbundenhet aktualisera och se över förslaget i takt med förändringar på elmarknaden och i omvärlden.

Eskilstuna september 2014

Zofia Lublin

Chef analysavdelningen

Daniel Lundqvist

Enheten för trygg energiförsörjning

Sammanfattning

En elenergibrist som är så allvarlig att staten behöver ingripa för att hindra eller minska den är en mycket osannolik och extrem situation. Stora konsekvenser har då redan drabbat företag, allmänhet och organisationer genom marknadens funktion – en knapphet gör att priserna på elmarknaden är mycket höga. Om staten i det läget inte träder in med förbrukningsdämpande åtgärder är risken överhängande att elenergibristen övergår i en långvarig eleffektbrist. I ett sådant läge drabbas samhället av långt svårare konsekvenser, då Svenska kraftnät sannolikt måste beordra roterande förbrukningsfrånkoppling under en lång tid. En elransonering är därmed ett kraftfullt verktyg för att lindra och förhindra långt svårare konsekvenser.

Energimyndigheten har grundligt och i samverkan med branschen utrett möjliga och lämpliga åtgärder för denna hantering. Ett av de verktyg som behöver finnas att tillgripa är ransonering med stöd av ransoneringslagen (1978:268). Myndigheten föreslår därför en ny förordning om ransonering av el, avsedd att träda i kraft samtidigt som regeringen beslutar att införa ransonering. Därutöver föreslås några ytterligare författningsmässiga åtgärder, för att underlätta förberedelser för ransonering.

Förslaget innebär i korthet att elransoneringen utformas så att samtliga elanvändare inom mineralutvinning och tillverkningsindustri åläggs att minska sin elanvändning i den utsträckning som Energimyndigheten beslutar i form av föreskrifter. Ransoneringen belastar alla ingående företag lika. Ransoneringens längd bestäms genom att regeringen beslutar om dess upphörande. Energimyndigheten hanterar huvuddelen av uppgifterna under en ransonering. Nätkoncessionsinnehavare (elnätsföretag) föreslås åläggas att lämna vissa uppgifter till Energimyndigheten.

För att detta ska fungera vid en elransonering krävs även att elnätsföretagen kontinuerligt, innan beslut om ransonering tas, har en förmåga att leverera dessa uppgifter. Därför föreslås vid sidan av en ny förordning under ransoneringslagen även en justering i ellagen (1997:857) tillsammans med en ändring i mätförordningen (1999:716). Detta förslag innebär bland annat att Energimyndigheten ges föreskrifträtt och tillsynsansvar gentemot elnätsföretagen.

Förslaget medför sammantaget endast små praktiska konsekvenser för elnätsföretag i normalläget. Vid en genomförd ransonering kan konsekvenser för ransonerade företag i vissa fall bli mycket kännbara. Alternativet – en potentiellt långvarig förbrukningsfrånkoppling – medför dock avsevärt mycket svårare konsekvenser. Förslaget medför inte behov av utökade anslag.

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Författningstexter	7
2 Inledning	7
2.1 Bakgrund.....	11
2.2 Utgångspunkter.....	12
3 Behovet av ett nytt förslag till regelverk för elransonering	14
3.1 Fördjupade studier	14
3.2 Samverkan och samråd	17
4 Förutsättningar för en elransonering i Sverige	18
4.1 Juridiska förutsättningar	18
4.2 Planeringen för höjd beredskap och civilt försvar	20
5 Energimyndighetens förslag	22
5.1 Utformning	22
5.2 Ändring i mätförordningen	26
6 Konsekvenser	29
6.1 Allmänt	29
6.2 Företag	32
6.3 Samråd	33
7 Referenser exklusive författningar	34
Bilaga 1 Strategisk grundsyn trygg energiförsörjning	36

1 Författningstexter

Förordning om ransonering av el

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller bestämmelser som ansluter till ransoneringslagen (1978:268) och avser ransonering av elektrisk kraft (el).

2 § I denna förordning betyder

elleverantör: detsamma som i 1 kap. 6 § ellagen (1997:857),

koncessionshavare: innehavare av en nätkoncession enligt ellagen (1997:857)

referensperiod: den tidsperiod från vilken uppgifter om förbrukning samlas in enligt 9 b § i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el för att ligga till grund för tilldelad förbrukning av el under ransoneringen,

Ransonerings utsträckning i tid

3 § De begränsningar för användandet av el som följer av bestämmelserna i denna förordning och av föreskrifter som meddelas av Statens energimyndighet ska gälla från och med den [datum] till och med den [datum].

Elförbrukare som omfattas av ransoneringen

4 § Ransonering enligt 3 § omfattar elförbrukare med SNI-koderna 05-32, enligt MIS 2007:2. SNI 2007. Standard för svensk näringsgrensindelning 2007.

Tilldelning

5 § Elförbrukare som ingår i ransoneringen tilldelas en maximal mängd elenergi att förbruka under en viss tidsperiod. Denna mängd utgörs av en andel av den el som har förbrukats i respektive uttagspunkt under en referensperiod. Andelen bestäms utifrån det aktuella bristläget och är gemensam för alla elförbrukare som omfattas av ransoneringen.

En tilldelningsperiod ska pågå minst två veckor.

Statens energimyndighet får meddela närmare föreskrifter om ransoneringsandelens storlek och tilldelningsperiodernas längd.

Överförbrukningsavgift

6 § Statens energimyndighet beslutar om överförbrukningsavgift enligt 38 § ransoneringslagen. Överförbrukningsavgiften ska beslutas för varje tilldelningsperiod.

Statens energimyndighet får besluta om hel eller delvis befrielse från överförbrukningsavgift om villkoren i 38 § tredje stycket ransoneringslagen är uppfyllda.

7 § Överförbrukningsavgiften ska beräknas så att det belopp som utgjort vederlag eller som fakturerats för den elenergi som använts utöver den tilldelade kvoten ska erläggas som överförbrukningsavgift. Vid svårare fall, eller om det finns särskilda skäl därtill, får beloppet sättas högre.

Uppgiftsskyldighet m.m.

8 § Elleverantör, nätkoncessionshavare och elförbrukare som anges i 4 § ska till Statens energimyndighet lämna de uppgifter som behövs för genomförande av elransonering. Denna skyldighet innefattar att göra avläsningar som behövs för att få fram uppgifterna.

Uppgiftsskyldig enligt första stycket ska på begäran av Statens energimyndighet tillhandahålla myndigheten handelsböcker och andra affärshandlingar på tid och plats som myndigheten fastställer.

Statens energimyndighet får meddela närmare föreskrifter om uppgiftslämnande enligt första och andra stycket.

Övriga bestämmelser

9 § Statens energimyndighet får meddela de föreskrifter som i övrigt behövs för verkställigheten av denna förordning.

Ikraftträdandebestämmelser

Denna förordning träder i kraft den X yyy 2ZZZ. (= *det datum som anges i 3 §*)

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857);

utfärdad den X yyy 2015.

Enligt riksdagens beslut föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857) att (1 kap. 1 §.) 3 kap. 10 a § och 12 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

1 kap.

1 § I denna lag ges föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall, *om förberedelser för att möjliggöra elransonering* samt om elsäkerhet.

3 kap.

10 a § Rapportering av mätresultat och beräkningar enligt 10 § ska ske till den systemansvariga myndigheten, *till den ansvariga myndigheten för elransonering*, till berörda nätkoncessionshavare, elanvändare, elproducenter, balansansvariga och elleverantörer. På begäran ska rapportering ske till ett företag som elanvändaren eller elproducenten har utsett.

12 kap.

1 § Tillsynen över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet och driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. *Såvitt avser frågor som rör förberedelser för elransonering, utövas tillsynen av den myndighet som regeringen bestämmer.*

Tillsynen i övrigt över efterlevnaden av denna lag och av föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av lagen utövas av nätmyndigheten.

Tillsynen enligt andra stycket omfattar inte bestämmelserna i 7 och 10 kap. samt 11 kap. 1–12 §§ och inte heller efterlevnaden av elleverantörernas skyldigheter enligt 8 kap. 1–4 §§, 5 § första och andra styckena och 6–11 a §§.

Nätmyndigheten är tillsynsmyndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003.

Förordning om ändring i förordning (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el

att det ska införas två nya paragrafer, 9 b § och 10 a §, med följande lydelse.

9 b § Innehavare av nätkoncession ska på Statens energimyndighets begäran till myndigheten rapportera de mätresultat i uttagspunkter hos elförbrukare och andra uppgifter som behövs för att säkerställa förmågan att hantera en elransonering.

Statens energimyndighet får meddela närmare föreskrifter om rapporteringen.

10 a § Statens energimyndighet meddelar föreskrifter om nätföretags uppgifter för att förbereda elransonering och utövar tillsyn över efterlevnaden av sådana föreskrifter i enlighet med vad som följer av ellagen (1997:857).

Denna förordning träder i kraft den 0 xxx 2015.

2 Inledning

Statens energimyndighet ska enligt sin instruktion (förordning 2014:520) planera, samordna, och i den utsträckning som regeringen föreskriver, genomföra ransoneringar och andra regleringar som gäller användning av energi.

I föreliggande rapport lämnar Energimyndigheten ett förslag till förordning om elransonering under ransoneringslagen (1978:268) tillsammans med ett förslag till ändring i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, med åtföljande ändring i ellagen.

I detta inledande kapitel ges en bakgrund med de förutsättningar som gällt för Energimyndigheten och vilka utgångspunkter myndigheten haft i arbetet med det framlagda förslaget.

2.1 Bakgrund

En ny ransoneringslag utfärdades 1978 mot bakgrund av de kortare ransoneringar som genomfördes under oljekrisen i början av 1970-talet.

Sedan dess har elmarknaden genomgått stora förändringar. Efter elmarknadens avreglering år 1996 råder konkurrens mellan marknadens aktörer. Det innebär att dessa aktörer har ett ansvar för att på kort och lång sikt tillhandahålla el i den omfattning och till det pris som kunderna är beredda att betala. Marknaden är inte längre nationell, utan integrerad framför allt inom Norden (utom Island) men också med övriga EU. I Sverige investeras i elproduktion, som för närvarande inte i full utsträckning behövs i landet utan förväntas överföras till andra länder.

Landets elproduktion baseras i hög grad på två ungefärligt lika stora produktionsslag (vatten- och kärnkraft), något som i sig skapar en sårbarhet för störningar i någon av dessa. Då det visat sig att elanvändarna dessutom inte reagerar tillräckligt mycket på ökande elpriser för att avvärja annalkande bristsituationer uppkommer behov av förberedda statliga interventioner såsom effektreserv och ransoneringslag.

2.1.1 Den nordiska och den europeiska elmarknaden

Det nordiska elsystemet är sammanlänkat med den europeiska marknaden via förbindelser med Tyskland, Polen, Nederländerna, Ryssland, Estland och från 2015 även med Litauen. I vilken riktning elen överförs beror på marknadsläget vid den aktuella tidpunkten, till exempel vad priset är, hur stort behovet av el är samt om det är fysiskt möjligt att överföra elen. Import av el från grannländer kan ha stor betydelse för försörjningstryggheten, men är ingen garanti för att undvika elbrist. Effekt- och energibehov samvarierar i viss grad mellan länderna.

Den politiska målsättningen inom EU är en gemensam europeisk elmarknad, där kunderna ska kunna köpa el från elhandelsföretag i hela Europa. Grundläggande

för en fortsatt utveckling av elmarknaden är att det finns tillräcklig överföringskapacitet inom och mellan länder.

2.1.2 Tekniska, ekonomiska och sociala förutsättningar

I en situation med låga nivåer i vattenmagasinen, många stillastående kärnkraftreaktorer och havererade importförbindelser från grannländerna kan risken för elenergibrist uppkomma, trots marknadens agerande. Först när elmarknadens egna möjligheter att hantera situationen bedöms som uttömda, kan det bli aktuellt för staten att vidta förbrukningsdämpande åtgärder för kunna motverka/hantera en hotande elenergibrist.

2.2 Utgångspunkter

Energimyndighetens principiella uppfattning är att elenergiens aktörer själva har ett ansvar för att genom marknadens funktion hantera uppkomna störningar med avseende på kort- och långsiktig tillgång och efterfrågan på elenergi¹.

2.2.1 Hur marknaden fungerar begränsar åtgärdsalternativen

På en avreglerad elmarknad, där produktion och handel är internationell, har staten begränsade möjligheter att ingripa vid en elenergibrist. Staten bör heller inte störa marknadens funktion. Energimyndigheten har sedan 2006 utrett, och avskrivit, en lång rad möjliga administrativa, ekonomiska och informativa åtgärder vid en elenergibrist, som exempelvis förbud mot viss elanvändning eller möjligheten att under vissa omständigheter möjliggöra extra elproduktion i vattenkraftverk eller fossileldade kondenskraftverk.

De möjligheter som kvarstår rör sig främst om begränsningar i användarledet, genom information, direktiv till statliga myndigheter samt ransonering. Därutöver har Svenska kraftnät, när regeringen infört förbrukningsreglering, ett mandat gällande långsiktig planering och inriktning av elproduktionen.

2.2.2 Avgränsning mot regler kring eleffektbrist

Elenergibrist är besläktat med, men ska inte förväxlas med eleffektbrist.

En effektbrist kan inträffa när tillgänglig momentan elproduktion inte är tillräcklig för det aktuella elbehovet. Detta kan inträffa vid plötsliga fel i produktionsanläggningar eller kraftledning, eller vid mycket hög efterfrågan på el. För att hantera en effektbrist aktualiseras en rad andra verktyg och ett annat regelverk än det som finns för ransonering. Som en sista åtgärd, när inga andra möjligheter återstår, kan Svenska kraftnät beordra elnätsägare att koppla ifrån en del av elförbrukningen (manuell förbrukningsfrånkoppling - MFK), med stöd av ellagen (1997:857) och förordning (1994:1806) om systemansvaret för el.

---

¹ Se vidare Bilaga 1, Strategisk grundsyn trygg energiförsörjning

Svenska kraftnät har som systemansvarig myndighet det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Svenska kraftnät får beordra elproducenter att, mot marknadsmässig ersättning, öka eller minska produktionen av el.

Styrel – planeringsmetod vid effektbrist

För att minska konsekvenserna för samhället om manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK) måste tillgripas, har Energimyndigheten utvecklat och infört en planeringsmetod för identifiering och prioritering av samhällsviktiga elanvändare - *styrel*. Statliga myndigheter, länsstyrelser, kommuner, elnätsföretag och ett antal privata aktörer deltar i styrelplaneringen. Bestämmelser om styrel finns i förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare.

Systemansvaret gäller inte energi

Systemansvaret innebär inte ett ansvar att elsystemet över tid har tillgång till tillräcklig mängd elenergi. Mekanismerna och regelverket för att upprätthålla kortsiktig balans är således inte utformade för att undvika eller hantera en befarad elenergibrist.

En elenergibrist som inte marknaden lyckas bemästra, och som samhället inte lyckas avvärja kan dock i sin tur leda till en sådan effektbrist att MFK måste tillgripas². Detta kan i så fall pågå i form av roterande frånkoppling under lång tid (veckor/månader), med mycket svåra konsekvenser för samhället och enskilda.

Att ge samhället verktyg för att undvika en sådan situation är ett huvudsyfte med föreliggande rapport och författningsförslag.

---

² Tillgången på momentan effekt påverkas troligast inte förrän magasinerna vid vattenkraftverken börjar nå sina lägre nivåer. Men när detta sker försvinner succesivt betydande delar av landets produktionskapacitet, med påföljd att risken för effektbrist blir överhängande fram till att magasinerna börjar fyllas vid tiden för vårfloden.

3 Behovet av ett nytt förslag till regelverk för elransonering

Tidigare förslag från Energimyndigheten

Den 29 februari 2012 överlämnade Energimyndigheten förslag till förordning och föreskrifter om ransonering av el till större industriella elförbrukare till regeringen. I rapporten framgick att Energimyndigheten skulle utreda vidare möjligheter att utvidga målgruppen för ransonering. Förslaget till regelverk var därför redan från början eventuellt temporärt.

Sedan dess har arbetet med att hitta bästa möjliga utformning av en mera permanent modell för elransonering fortsatt inom Energimyndigheten genom fördjupade studier och dialog med externa intressenter. Ett förslag till utformning presenteras i föreliggande rapport, tillsammans med motiven för de valda alternativen. I detta kapitel ingår även förklaringar särskilt till de punkter där nuvarande förslag skiljer sig från det tidigare lämnade förslaget från 2012.

3.1 Fördjupade studier

Under arbetet med ett permanent regelverk har Energimyndigheten genomfört ett flertal utredningar och baserat på dessa gjort vissa ställningstaganden som dokumenterats i följande underlag:

- Fördjupad förstudie avseende storskalig elransonering, Dnr 2012:3679, fastställd 2013-06-17. Rapporten baserades i sin tur på två underlagsrapporter:
  - Samhällsekonomisk analys av elransonering, Delrapport A, samt
  - Fördjupad förstudie avseende storskalig elransonering – Delutredning B, Utvärdering av lämpliga målgrupper (konsultrapport)
- Energimyndighetens agerande inför, under och efter en elenergikris, Dnr 2013-4345, fastställd 2013-06-17.
- Produktionshöjande åtgärder vid elenergibrist – Tillfälligt underskrida nedre sänkingsgräns för regleringsmagasin (konsultrapport 2013, ej publicerad)
- Produktionshöjande åtgärder vid elenergibrist – Tillskott från fossilbränsleeldade kondenskraftverk (konsultrapport 2013, ej publicerad)
- Förslag till hanteringsmodell för storskalig elransonering, ER 2014:08, fastställd 2014-01-27.

- Underlagsrapport kring behovet av att undanta viss livsmedelsindustri från målgruppen för elransonering, Dnr 2013-4343 (konsultrapport, inkommen 2014-06-18).

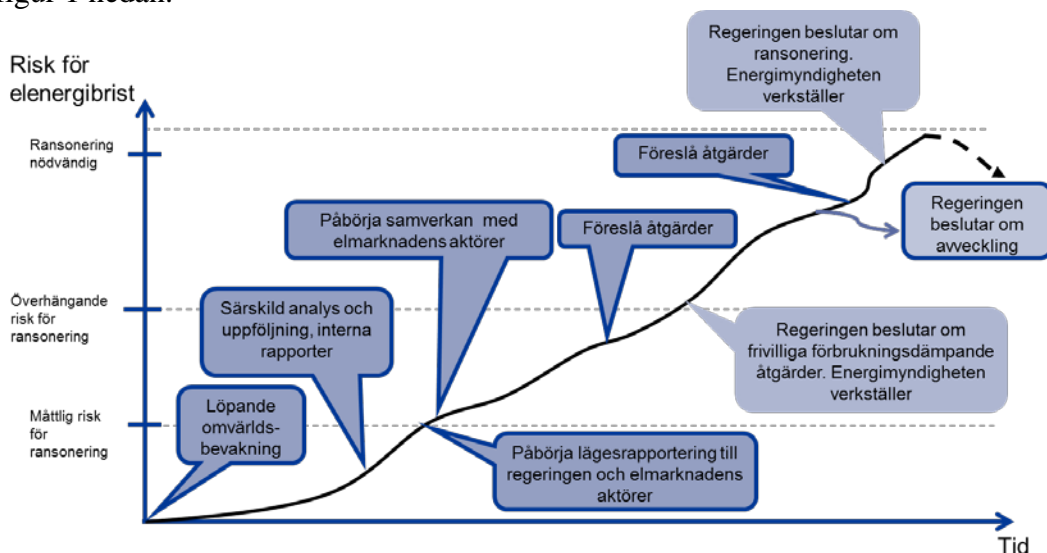
Nedan beskrivs kortfattat innehållet i dessa underlag.

Baserat på den fördjupade förstudien beslutade Energimyndigheten i juni 2013 att ändra förslaget till elransoneringsförordning så att målgruppen för en ransonering ska vara samtliga verksamheter klassificerade med koderna 05-32 enligt SNI 2007 (verksamheten inom gruvor, mineralutvinning och tillverkningsindustri). Till grund för detta ställningstagande ligger en kostnads-nyttoanalys där många olika faktorer beaktats, såväl ekonomiska (sambällsekonomiska och administrativa kostnader) som sociala och praktiska aspekter (t.ex. effektivitet i genomförandet och förekomsten av samhällsviktig verksamhet inom målgruppen).

Genom denna nya avgränsning av målgruppen erhålls en möjlighet att uppnå en större förbrukningsdämpning med en samhällsekonomiskt effektivare bördefördelning jämfört med det tidigare inlämnade förslaget, dessutom till en låg administrativ kostnad.

Vidare beslutades att en omfattande informationskampanj som förutsätts resultera i frivillig förbrukningsdämpning hos hushållen, ska förberedas för att kunna effektueras efter regeringsbeslut. På så sätt involveras hushållssektorn tydligt, vilket bör minska sannolikheten ytterligare att en ransonering ska behöva tillgripas.

Samtidigt fattades beslut om ett måldokument med principerna för hur myndigheten, inom ramen för uppdraget i myndighetens instruktion, ska agera före, inför, under och efter en elenergibristsituation. Detta illustreras förenklat i figur 1 nedan.

Figur 1. Energimyndighetens principiella agerande vid elenergibrist

Möjligheterna att i en elenergibristsituation öka elproduktionen i vattenkraftverk och fossileldade kondenskraftverk kartlades i två konsultstudier under 2012-2013. Baserat på dessa studier bedömdes dessa åtgärder inte vara lämpliga eller tillräckligt verkningsfulla för att utgöra delar av ett åtgärdspaket.

Mot bakgrund av förslaget till hanteringsmodell från januari 2014 beslutade myndigheten vidare om principerna för hur en elransonering enligt myndighetens uppfattning bör genomföras. Beslutet innebär bland annat att Energimyndigheten i sitt förslag till ny elransoneringsförordning fattar beslut om ransoneringskvot, tilldelningsperiod med mera genom *generella föreskrifter*, snarare än genom individuella beslut till varje industriell förbrukare. Vidare innebär beslutet att elnätsföretagen föreslås åläggas att leverera uppgifter om målgruppen för ransonering till Energimyndigheten och att myndigheten själv föreslås hantera huvuddelen av övriga moment, inklusive kommunikationen med berörda elanvändare. På detta sätt uppnås en robust och tydlig hantering av en ransonering med låg administrativ kostnad.

Energimyndigheten har under våren 2014 prövat om det finns särskilda skäl att generellt undanta någon industrigren från ransonering av el vid elenergibrist. Bakgrunden var en farhåga att en ransonering skulle medföra att samhällsviktig verksamhet skulle äventyras eller att en ransonering skulle orsaka brott mot exempelvis miljö- och/eller djurskyddslagstiftning.

Utredningen belyser konsekvenser för samhällsviktig verksamhet i allmänhet samt mejeri- och slakterinäringarna i synnerhet inklusive primärproduktionen.

Generellt gäller för alla verksamheter som berörs att både den ransonerade industrin och dess underleverantörer kan drabbas av stora olägenheter och höga kostnader om produktionen minskar till följd av ransoneringen. Härvidlag tas ingen särskild hänsyn till sådana konsekvenser i värderingen av någon industrigren eftersom hela målgruppen drabbas likartat.

Sammanfattningsvis visar utredningen att livsmedelsindustrin, med något undantag, kan genomföra förbrukningsminskningar av el den omfattning som förutses utan att tvingas minska kapaciteten i produktionen i sådan omfattning att primärproducenterna inte kan hantera situationen utan att bryta mot miljö- eller djurskyddslagstiftning. Energimyndighetens bedömning, att samtliga industriella förbrukare enligt SNI 05-32 kan ransonerats, kvarstår därmed.

Parallellt med ovan beskrivna utredningsarbeten driver Energimyndigheten en nordisk arbetsgrupp inom ramen för Nordiskt beredskapsforum (NordBER) rörande hantering av en omfattande elenergibrist med potentiellt gränsöverskridande konsekvenser. Syftet är att öka kunskap och medvetenhet om risken för elenergibrist, identifiera potentiella problem som kan tänkas uppstå beroende på skilda nationella hanteringsprinciper med mera. Resultatet av detta arbete redovisas vid NordBERs möte under januari 2015.

3.2 Samverkan och samråd

Under arbetets gång har ett flertal intressenter varit delaktiga på olika sätt.

Dialog med, och en viss faktainhämtning från Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE), Livsmedelsverket och Jordbruksverket har skett.

Svensk Energi och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har deltagit i en workshop med värdering av hanteringsmodeller.

Underhandskontakter har tagits och diskussioner om roller och ansvar har förts med Energimarknadsinspektionen. En workshop har genomförts med Svenska kraftnät för att tydliggöra roller och ansvar vid en elenergibristsituation.

Representanter för en rad svenska industrinäringar och företag har deltagit i ett informationsmöte om det pågående förberedelsearbetet. Dessa fick därigenom möjlighet att lämna synpunkter på ställningstaganden bakom de förslag som lämnas i denna rapport.

Fördjupande intervjuer och diskussioner har skett med Jordbruksverket, Livsmedelsverket och en rad företag i mejeri- och slakterinäringarna.

4 Förutsättningar för en elransonering i Sverige

I detta kapitel presenteras förutsättningarna, såväl beredskapsmässiga som juridiska, för en elransonering i Sverige.

4.1 Juridiska förutsättningar

4.1.1 EU-rätt

Det finns inga EU-rättsliga hinder för att en medlemsstat inför ransonering av el. Det framgår av elmarknadsdirektivet³ som i artikel 42 anger att en medlemsstat tillfälligt får vidta nödvändiga skyddsåtgärder i händelse av en plötslig kris på energimarknaden eller i fall av hot mot personers, anordningars eller anläggningars fysiska trygghet eller säkerhet eller mot ett kraftsystems integritet.⁴

Nätkoder – EU-gemensamma föreskrifter

Energimarknadsinspektionen (Ei) analyserar för närvarande vilka konsekvenser nätkoderna (nätföreskrifter) kan få för svenska konsumenter, företag och andra aktörer. De nätkoder som hittills har offentliggjorts föranleder dock enligt Energimyndighetens bedömning inte någon förändring av nuvarande inriktning och planering för en framtida elransonering.

4.1.2 Den svenska ransoneringslagen

Den nu gällande svenska ransoneringslagen infördes 1978. Den föregående utredningens huvuduppgift var att mot bakgrund av erfarenheterna av oljekrisen 1973-74 omarbeta allmänna ransoneringslagen från 1954, bland annat så att särskilda ransoneringslagar inte längre skulle behövas för ledningsbunden energi, dvs. el, stadsgas och fjärrvärme. Därutöver var den nya ransoneringslagens syfte att kunna tillämpas också vid försörjningssvårigheter pga ”fredskris”, som oljekrisen, och ”inre kris”, som avsåg händelser i Sverige. Ransoneringslagen är så konstruerad att de bestämmelser som avser själva förbrukningsinskränkingen träder i kraft först efter ett särskilt regeringsbeslut.

---

³ Europaparlamentets och Rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG

⁴ Art 42 2 och 3 st: Sådana åtgärder ska orsaka minsta möjliga störning av den inre marknads funktion och får inte vara mer omfattande än vad som är absolut nödvändigt för att avhjälpa de plötsliga svårigheter som har uppstått. Den berörda medlemsstaten ska utan dröjsmål anmäla dessa åtgärder till övriga medlemsstater och till kommissionen, som får besluta att den berörda medlemsstaten ska ändra eller upphäva sådana åtgärder, i den utsträckning som de snedvrider konkurrensen och negativt påverkar handeln på ett sätt som står i strid med det gemensamma intresset.

I 6 § ransoneringslagen finns bestämmelser om reglering av handel m.m. Om det är nödvändigt för hushållning med förnödenhet som är av vikt för totalförsvaret eller folkförsörjningen, får regeringen föreskriva att förnödenheten i fråga under viss tid inte får köpas eller säljas över huvud taget, endast får köpas eller säljas i en ordning och på villkor som föreskrivs av regeringen (eller myndighet), eller får användas endast för de ändamål, på de villkor och med de begränsningar som föreskrivs av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer.

Den form av ransoneringslag som kan bli aktuell att införa vid en elenergibrist i Sverige är att användningen begränsas (se 2.2.1, sid. 13). Hur dessa begränsningar utformas och fördelas bland elanvändarna i Sverige ska föreskrivas av regeringen i förordning. Denna förordning kan också innehålla bemyndigande till myndighetsföreskrifter. Bestämmelserna i 6-9 §§ i ransoneringslagen gäller alltså inte förrän regeringen fattat ett beslut att de ska helt eller delvis tillämpas, från en viss tidpunkt och också med en bestämd sluttid.

Det finns i ransoneringslagen också en proportionalitetsprincip. Av 5 § framgår att vid tillämpning av lagen och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen ska det tillses att den vars rätt beröres icke lider större förfång än som är nödvändigt.

Utredningen om översyn av ransoneringslagen och prisregleringslagen (Fö 2007:04, direktiv 2007:95) lämnade för övrigt slutbetänkandet ”En ny ransonerings- och prisregleringslag” (SOU 2009:69) i juni 2009. Hittills har inga ändringar i lagen fastställts till följd av förslagen i betänkandet.

4.1.3 Behov av nya bestämmelser utanför ransoneringslagen

För att en ransoneringslag ska kunna fungera med kort varsel behövs vissa förberedelser genomföras så att ransoneringslagssystemet och dess aktörer är redo för genomförandet av ransoneringslag den dag det behövs. Varken ransoneringslagen eller andra författningar innehåller bestämmelser om den typen av förberedelser.

Elnätsföretagen får en nyckelroll vid en ransoneringslag av el, då de äger och kontrollerar uttagspunkterna där elförbrukningen mäts. Energimyndigheten har därför bedömt det vara av särskilt intresse att utreda huruvida ellagen (1997:857) innehåller bestämmelser, under vilka nätföretagen kan åläggas att vidta förberedande åtgärder inför en elransoneringslag. I ellagen finns bestämmelser om mätning av el. I förordning (1997:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el finns flera bestämmelser om mätning av överförd el.

Det finns inte något formellt hinder i ellagen eller mätförordningen att lägga in bestämmelser som har som syfte att få en elransoneringslag att fungera. Mätförordningens tillämpningsparagraf anger att innehavare av nätkoncession för såväl område som linje är skyldig att enligt föreskrifterna i förordningen utföra sådan mätning, beräkning och rapportering som nämns i 3 kap. 10 §. Där anges att den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden. Inte heller ellagen har någon ändamålsparagraf som begränsar tillämpningen av lagen, den gäller ”elektriska anläggningar, [om] handel med el i vissa fall samt [om] elsäkerhet”.

Energimarknadsinspektionens arbete med en nordisk slutkundsmarknad kommer på sikt att medföra förändringar gällande bland annat hantering och delning av information om mätvärden, något som potentiellt kan påverka förutsättningarna för hanteringen av en ransonering.

4.1.4 Svenska kraftnäts roll vid förbrukningsreglering

Svenska kraftnät har enligt sin instruktion (2007:1119), till uppgift att, när förbrukningsreglering av el har införts, i den utsträckning regeringen föreskriver, svara för långsiktig planering och inriktning av elproduktionen. Detta innebär att Svenska kraftnät kan få ett utökat ansvar som de i normalfallet inte har.

4.2 Planeringen för höjd beredskap och civilt försvar

Arbetet med uppgifter kopplade till civilt försvar är nu återupptaget i enlighet med den inriktning som har beslutats av riksdagen (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292).

Ransonering av el är intimt förknippad med verksamhet inom ramarna för det civila försvaret. Energimyndigheten har tidigare konstaterat att flera parametrar som potentiellt kan påverka förutsättningarna för att genomföra ransonering av el vid höjd beredskap för närvarande är okända. Det är dock viktigt att den modell för ransonering som nu tas fram tar hänsyn till det som redan är känt och är så robust, och samtidigt så flexibel, att den kan fungera i en mängd tänkbara situationer. Det hittills genomförda arbetet har därför tagit höjd för att modellerna ska kunna hantera förändrade yttre förutsättningar. Det gäller bland annat ett eventuellt behov av justering av målgruppen vid höjd beredskap. Här bör också framhållas att Energimyndighetens strävan överlag har varit att lägga fram förslag om en enkel modell, som medför så låga administrativa kostnader som möjligt och utan ”speciallösningar” i form av inbyggda generella undantag för vissa förbrukarkategorier från elransonering.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) redovisade den 27 maj 2014 sin rapportering av ett regeringsuppdrag avseende planering inför höjd beredskap (civilt försvar). MSB anser att arbetet med planering inför höjd beredskap ska ta sin utgångspunkt i en stark krisberedskap. MSB bedömer att det kommer att ta många år för samhället att till fullo integrera planeringen och bygga upp den särskilda förmåga som kan behövas inom vissa områden inför och vid höjd beredskap. MSB framhåller att de civila myndigheterna behöver tydliga styrsignaler för att påbörja planeringen för höjd beredskap, som en del i det övriga krisberedskapsarbetet. Privata företag utgör vidare viktiga aktörer som måste involveras med utgångspunkt i befintlig privat-offentlig samverkan, som t ex. arbetet med skydd av samhällsviktig verksamhet.

Försvarsberedningen konstaterade nyligen i sin rapport ”Försvaret av Sverige. Starkare försvar för en osäker tid” (Ds 2014:20) att ett stort antal lagar och förordningar reglerar verksamheten inom krisberedskap och vid höjd beredskap, krig och krigsfara. Samtidigt har situationen i omvärlden och i Sverige förändrats

sedan lagstiftningen tillkom. Försvarsberedningen anser därför att lagstiftningen för totalförsvaret ska ses över.⁵ I denna lagstiftning ingår ransoneringslagen.

---

⁵ Sid. 109f (i kapitel 13 Inriktning för det civila försvaret).

5 Energimyndighetens förslag

Energimyndigheten har tidigare fastlagt att målgruppen för en ransonering bör vara samtliga ”industriella elanvändare” (se avsnitt 3.1). Målgruppen omfattar därmed innehavarna till anläggningar anslutna till ca 30 000 uttagspunkter som av elnätsföretagen har registrerats med SNI-koder inom detta intervall.⁶ Målgruppen svarar för ca 40 procent av elanvändningen i Sverige.⁷

5.1 Utformning

När en elenergibrist blivit så allvarlig att regeringen beslutat om förbrukningsreglering (ransonering) anger regeringen i ransoneringsförordningen de avgränsningar, inriktningar och bemyndiganden som behövs för genomförandet av ransoneringen. Det är denna förordning som sätter ransoneringslagen i tillämpning. I förordningen anges vilka som ska omfattas av ransoneringen, hur länge ransoneringen får pågå och bemyndigande för Energimyndigheten att besluta om andelen el som användningen ska begränsas till.

I förordningen definierar regeringen inriktning och ramar avseende ransoneringens genomförande:

- Målgruppen för ransonering
- Hur länge ransoneringen får pågå (ransoneringsperiod)
- På vilket sätt storleken på ransoneringen ska definieras (genom kvot relaterat till en referensförbrukning)
- Hur långa intervallen är avseende uppföljning av den enskildes förbrukning är (tilldelningsperiod)
- Påföljden för den som förbrukat mer el än vad som är tillåtet
- Vilka som är skyldiga att tillhandahålla uppgifter för ransoneringens genomförande.

5.1.1 Ransoneringsperiodens längd

Av bestämmelserna i 2 § andra stycket ransoneringslagen följer att ransoneringsförordningen ska vara tidsbegränsad och avse högst ett år. Det är utifrån ransoneringslagens utformning troligen möjligt för regeringen att fatta

---

⁶ Varje uttagspunkt i elnätet ska enligt Energimarknadsinspektionens föreskrifter EIFS 2013:2 vara klassificerad enligt SNI 2007. Om det bedrivs blandad verksamhet ska klassificeringen spegla den verksamhet som förbrukar huvuddelen av elen i uttagspunkten.

⁷ I förslaget från 2012 omfattades ca 170 större industriella förbrukare av förslaget om ransoneringsförordning. Med större elförbrukare avsågs de som förbrukade minst 30 GWh el per år.

flera sådana beslut efter varandra, men den sammanlagda längden på ransoneringen får inte bli längre än ett år. Energimyndighetens bedömning är att en elransonering under fredsmässiga förhållanden knappast lär överstiga tre månader och förmodligen omfattar en kortare period än så.

5.1.2 Referensperiodens längd och förläggning på året

Vid beräkningen av tillåten förbrukning i respektive uttagspunkt behövs ett referensvärde för den normala förbrukningen i uttagspunkten. Denna referensförbrukning föreslås vara förbrukningen under en viss månad. Genom att referensperioden är en hel månad kan tilldelningen för såväl timmätta som månadsmätta användare i målgruppen baseras på verkliga förbrukningsvärden.⁸ Valet av referensmånad kan ske genom bestämmande i ransoneringsföreskrifterna, eller så kan det lämnas till tillsynsmyndigheten (Energimyndigheten) att vid uppkommet behov begära in de uppgifterna.

Den månad som väljs kan exempelvis vara november eftersom referensperioden då kommer att ligga relativt nära de månader då ransonering kan antas bli aktuell – februari, mars (troligare) eller april (troligast) – vilket borde innebära att förbrukningen under referensperioden relativt väl speglar företagets driftförhållanden vid ransoneringen. Skulle ransoneringen behöva genomföras i april kan februari vara ett än bättre alternativ som referensperiod.

December och januari synes vara direkt olämpliga månader som referensperiod på grund av mängden helgdagar och ”klämdagar” i dessa månader, vilket skulle ge en för liten tilldelning för de företagen som inte har produktion dessa dagar.

Energimyndighetens förslag innebär att myndigheten får bemyndigande att fastställa referensperiodens förläggning. För att undvika att Energimyndighetens begäran om referensförbrukning m.m. blir marknadspåverkande i sig bedömer myndigheten att detta bör ske först efter att regeringen beslutat om den informationskampanj som enligt myndighetens bedömning⁹ bör föregå en ransonering. På så sätt bedöms regelverket medge en effektivering av ransoneringen på kortast möjliga tid, samtidigt som tilldelad kvot blir så rättvisande som möjligt.

Referensperiodens längd har inte någon koppling till tilldelningsperiodens längd, utöver att beräkningen av tilldelning måste ske med hänsyn till såväl referensperiodens som tilldelningsperiodens längd.

5.1.3 Tilldelningsperiodens längd

Ransoneringsperioden delas in i s.k. tilldelningsperioder om vardera minst två veckor, som löper från kl. 00.00 den första dagen till kl. 24.00 sista dagen.

---

⁸ Enligt det tidigare förslaget till förordning för ransonering av el avseende större industriella förbrukare är referensperioden veckorna 44–47 föregående kalenderår. I den nu utvidgade målgruppen finns några (ett minskande antal) verksamheter som inte har dygnsavlästa mätvärden, vilket skapar behov av att förändra referensperiodens utformning.

⁹ Energimyndighetens agerande inför, under och efter en elenergikris, Dnr 2013-4345.

Energimyndigheten behöver avvakta med att bestämma tilldelningsperiodernas förläggning och längd tills det står klart att en ransonering blir aktuell. Energimyndigheten kommer löpande under ransoneringen att bedöma om det finns ett behov av att införa ytterligare tilldelningsperioder.

Den föreslagna tvåveckorsperioden bedöms skapa en rimlig planeringshorisont för företagets verksamhet. Användandet av en sådan relativt kort period medger samtidigt förhållandevis täta avstämningar av hur företagen efterföljer ransoneringskravet. En kortare tilldelningsperiod än två veckor bedöms medföra onödiga olägenheter hos såväl företagen i målgruppen (svårare produktionsplanering) som hos elnätföretagen (tätare rapportering av elförbrukning) och Energimyndigheten (mer administration). Beroende på elenergibristens orsaker och hur situationen ser ut och förväntas utvecklas kan det möjligen vara lämpligt med en längre tilldelningsperiod än två veckor.

5.1.4 Krav på elföretagens rapportering

I föreliggande förslag har elnätsföretagen viktiga, men begränsade, roller. Energimyndighetens förslag innebär att nätföretagen vid en ransonering åläggs att inom en viss tid leverera ett antal uppgifter om samtliga industriella uttagspunkter till Energimyndigheten. Det handlar främst om uppgifter såsom företagets namn, organisationsnummer, etc. samt företagets elförbrukning under en angiven referensperiod. Vidare ska elnätsföretaget efter en genomförd ransonering lämna uppgifter om hur mycket el dessa företag har förbrukat under varje tilldelningsperiod.

Myndigheten ställer följande krav på hur snabbt elnätsföretag och elleverantörer ska leverera de uppgifter som myndigheten begär:

- 1 Varje elnätsföretag med uttagspunkt inom målgruppsdefinitionen ska inom *fem arbetsdagar* rapportera ovanstående uppgifter om målgruppen tillsammans med dess referensförbrukning
- 2 Efter tilldelningsperiodens slut ska elnätsföretaget *inom fem arbetsdagar* rapportera den mängd el som förbrukats i varje berörd uttagspunkt.
- 3 På Energimyndighetens begäran ska elnätsföretaget *inom fem arbetsdagar* rapportera vilken elhandlare som är knuten till en viss uttagspunkt.
- 4 På Energimyndighetens begäran ska elleverantören *inom 30 dagar* lämna underlag för myndighetens beräkning av överförbrukningsavgift.

Vad gäller punkt 1-3 är fem arbetsdagar den normala tiden för rapportering av förbrukningsuppgifter m.m. enligt Energimarknadsinspektionens föreskrifter och branschens Elmarknadshandbok.

Myndighetens hantering av uttagspunkter där det förbrukas mer el än vad som är tillåtet är inte tidskritisk. I praktiken kommer myndigheten till största delen att utreda överförbrukning efter att ransoneringen upphört. Därför kan tidsfristen för elleverantören att leverera underlag för myndighetens beslut om överförbrukningsavgift tillåtas vara tämligen lång.

Formerna för inrapportering av uppgifterna kommer att beskrivas i myndighetens föreskrifter, allmänna råd och anvisningar. Myndigheten kommer att utgå från de dataelement och format som definieras i branschens Elmarknadshandbok.

En framtida nordisk slutkundsmarknad med dess ramverk för informationshantering bedöms inte påverka det föreliggande förslaget till roller, ansvar och informationshantering vid en elransonering. Elnätsföretagen kommer även fortsättningsvis att rapportera in mätvärden m.fl. uppgifter om uttagpunkterna. Energimyndighetens föreskrifter om inrapporteringsformer kommer att kunna justeras vid behov beroende på den framtida utvecklingen, utan att föreliggande förslag till förordningar kommer att behöva ändras.

5.1.5 Beräkning och hantering av överförbrukningsavgift

Den som förbrukar mer el under en tilldelningsperiod riskerar att få betala överförbrukningsavgift. Regeringen bemyndigar Energimyndigheten genom förordningen att besluta om överförbrukningsavgift.

Underlag för beräkning av överförbrukningsavgift

Efter varje tilldelningsperiod rapporterar elnätsföretaget till myndigheten förbrukningen i de uttagpunkter som ingår i målgruppen. Dessa uppgifter stäms därefter av mot den förbrukning som var tillåten enligt föreskrifterna.

Vid konstaterad överförbrukning i en uttagpunkt genomförs en kontroll om den totala förbrukningen i företagets samtliga uttagpunkter också resulterar i en överförbrukning. Därefter tas en kontakt med företaget, innan myndigheten beslutar att gå vidare i ärendet.

Om myndigheten då konstaterar att det inte finns godtagbara skäl till överförbrukningen vänder sig myndigheten till företagets elleverantör/-er för att få information om vilket belopp ("vederlag") som elförbrukaren fakturerats för den mängd el som överskrider den enligt föreskrifterna tillåtna mängden. Detta belopp används sedan som grund för beräkningen av överförbrukningsavgiften.

I föreliggande förslag har elleverantören fått rollen att leverera information om elförbrukarens faktiska kostnad för den överförbrukade elen. I tidigare förslag var detta inte nödvändigt eftersom överförbrukningsavgiften byggde på priset på Nord Pool Spot. Men att låta överförbrukningsavgiften baseras på prisstatistik synes inte vara förenligt med skrivningarna i 38 § andra stycket ransoneringslagen avseende "vederlag för energin", varför Energimyndigheten föreslår den hantering som beskrivits ovan.

Beräkning av överförbrukningsavgift

Överförbrukningsavgiften kan enligt ransoneringslagen bestämmas till högst fem eller, om särskilda skäl föreligger, högst tio gånger det belopp som utgör vederlag för energin. I förordningen anges att överförbrukningsavgiften ska vara minst samma belopp som utgör elförbrukarens betalning till elleverantören för den el som förbrukats utöver den tillåtna mängden el. På så sätt blir kostnaden minst den dubbla för den överförbrukade elen. Energimyndigheten avser att använda den

föreslagna förordningens bestämmelser i 7§ för att besluta om en högre avgift beroende på hur allvarlig överförbrukningen är. Bedömningen av allvarlighetsgrad kommer att ske utifrån ett eller flera kriterier. Nedan följer några exempel på möjliga, men ännu inte beslutade, kriterier.

- Graden av överskridande i procent
- Antal gånger tilldelningen har överskridits
- Storleken på årsförbrukningen i uttagspunkten

Exakt vilka kriterier som kommer att gälla bestämmer myndigheten i ransoneringsföreskrifterna beroende på hur bristsituationen ser ut och förväntas utvecklas. Det finns utrymme för Energimyndigheten att helt eller delvis befria en elförbrukare från överförbrukningsavgift. Den möjligheten ges av ransoneringslagen för den som inte kunnat i väsentlig mån påverka förbrukningen eller om det annars finns särskilda skäl för avgiftbefrielse.

5.2 Ändring i mätförordningen

Eftersom ett beslut om att ransonera el bedöms fattas sent kommer en snabb effektivering att krävas. Detta kräver i sin tur bland annat att företagen kontinuerligt, innan beslut om elransonering tas, har en förmåga att leverera dessa uppgifter.

5.2.1 Nya författningsbestämmelser krävs före införd ransonering

Den lösning för genomförande av ransonering som Energimyndigheten ser som lämpligast och effektivast förutsätter att vissa uppgifter kommer in till myndigheten från elnätföretagen före regeringens beslut om ransonering. Detta gäller dels uppgifter om referensförbrukning när regeringen beslutat om förbrukningsdämpande åtgärder (se avsnitt 5.1.2), och dels uppgiftslämnande i tillsynssyfte.

Därför föreslås att elnätföretagen ska ha en skyldighet att på begäran av Energimyndigheten till myndigheten rapportera de uppgifter som behövs som förberedelse för en elransonering. Det rör sig i praktiken om samma uppgifter som ska rapporteras i samband med en ransonering (se avsnitt 5.1.4), med undantag för underlag rörande överförbrukningsavgift. På så sätt kan det säkerställas att elnätsföretagen har den förmåga som krävs den dag ransonering införs. Därmed undviks oönskad fördröjning i genomförandet av ransoneringen, något som i annat fall skulle kunna leda till behov av manuell fränkoppling av förbrukare alternativt att staten tvingas till att onödigt tidigt besluta om ransonering på grund av en lång uppstartssträcka.

Idag finns inget stöd i förordning för att kräva detta av företagen. Det är inte heller en lösning att sådana bestämmelser införs i den föreslagna, framtida elransoneringsförordningen, eftersom den är en vilande förordning. Allt förberedande arbete som krävs av nätföretagen måste därför regleras i något annat regelverk.

I förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el finns bestämmelser om mätning av överförd el som nätföretagen ska utföra och rapportera till olika mottagare. Mätresultaten rapporteras till elanvändare, elleverantör eller balansansvarig och Svenska kraftnät.

Uppgifter om målgruppen

När det uppstår en risk för ransonering, och regeringen beslutat om att sjsätta en informationskampanj, behöver myndigheten som en slutlig förberedelse för ransoneringen att från elnätsföretagen kräva in grundläggande uppgifter om de uttagspunkter som av elnätsföretagen är klassificerade enligt målgruppsdefinitionen

De uppgifter som avses begäras in per berörd uttagspunkt är:

- Utagspunktens identitet och klassificering
- Verksamhetsinnehavarens namn, organisationsnummer och adress
- Förbrukningen i uttagspunkten under referensperioden
- Nätavräkningsområde

Samtliga ovanstående uppgifter ska enligt andra författningar finnas tillgängliga och kunna kommuniceras enligt andra författningar och/eller branschens Elmarknadshandbok.

En komplikation med att referensperioden per definition avser en historisk förbrukning är att det för verksamheter som startats efter den valda månaden (uttagspunkter som tillkommit) inte finns några uppgifter om verklig förbrukning under referensperioden. Det krävs därmed särskild hantering av ”uttagspunkter som tillkommit” under eller efter referensperioden. En rimlig hantering är att elnätsföretagen i dessa fall, dvs. för de uttagspunkter som tillkommit från referensperiodens start till den dag ransoneringsförordningen träder i kraft, använder samma metod som de använder för att uppskatta årsförbrukningen i uttagspunkten. Detta innebär att således att elnätsföretaget inte behöver göra en separat beräkning för ransoneringsändamålet utan kan använda den beräkning de ändå måste göra enligt andra föreskrifter¹⁰ och Elmarknadshandboken.

Uppgiften om nätavräkningsområde används om det uppstår behov av ransonering i delar av landet och i statistiska och kommunikativa syften.

Formerna för inrapportering av uppgifterna kommer att beskrivas i myndighetens föreskrifter, allmänna råd och anvisningar. Myndigheten kommer att utgå från de dataelement och format som definieras i branschens Elmarknadshandbok. Avsikten är att datautbytet mellan myndigheten och branschen ska ske med kanaler/programvaror som redan används för andra syften och som är väl kända.

---

¹⁰ Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om mätning, beräkning och rapportering av överförd el, EIFS 201:3 3 kap. 4 § (avseende schablonavräknad uttagspunkt).

Varje elnätsföretagen ska på myndighetens begäran inom *fem arbetsdagar* leverera grundläggande uppgifter om innehavare till uttagspunkter med SNI-koder enligt målgruppsdefinitionen. Detta är det normala tiden för rapportering av förbrukningsuppgifter m.m. enligt Energimarknadsinspektionens föreskrifter och branschens Elmarknadshandbok. Ett införande av ransonering lär inte komma som en överraskning för elmarknadens parter eftersom det kommer att genomföras samverkansmöten m.m. kring elenergiläget. Det bör därför inte vara några stora problem att uppfylla tidskravet.

Vid ett införande i mätförordningen av bestämmelser som styr nätföretags rapportering rörande elransonering, bör övergripande bestämmelser om detta införas i ellagen. Energimyndighetens förslag innebär att myndigheten blir en tillsynsmyndighet enligt ellagen, med de befogenheter dessa har, som vitesföreläggande, och föreskriftsbemyndigande.

5.2.2 Tillsyn och underhåll

När rutiner och funktioner är på plats hos elnätsföretagen bör staten utöva en viss tillsyn att dessa vidmakthålls och fungerar. Rutinerna och funktionerna ska exempelvis skapa möjlighet att med kort varsel generera, leverera, ta emot och behandla den information som krävs för att hantera ransonering.

Energimyndighetens kontroller bör huvudsakligen bedrivas så att myndigheten med en viss regelbundenhet begär in uppgifter från ett begränsat urval av elnätsföretag. I lägen då energisituationen ser ut att bli mer ansträngd, kan denna form av kontroll komma att utökas. Myndigheten kan vid behov komma att på plats hos elnätsföretagen göra tillsyn. Kraven på elnätsföretagen bör inkludera, men inte vara begränsade till

- att löpande genomföra egenkontroll för att verifiera att de rutiner och funktioner som krävs för förebereelser och genomförande av ransonering är aktuella och tillräckliga,
- att vid behov utveckla och vidmakthålla kompetensen genom att delta i eventuella utbildningar och övningar som erbjuds av myndigheten i syftet att täcka upp personalomsättning och/eller friska upp kunskaperna. Myndigheten räknar med att bedriva en begränsad övnings- och utbildningsverksamhet. Utbildningen kan ske dels som initialutbildning i samband med ransoneringssystemets införande, dels inför övningar och dels när risken för ransonering är överhängande,
- att vid behov vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa ransoneringssystemets effektivitet och funktion,
- att medverka i utvärdering av ransoneringssystemet i syftet att öka effektiviteten och minska den samlade administrativa bördan för parterna.

6 Konsekvenser

I detta avsnitt beskriver Energimyndigheten konsekvenserna av myndighetens författningsförslag.

6.1 Allmänt

En elenergibrist som är så allvarlig att regeringen beslutar om en ransonering är en mycket osannolik och extrem situation. Stora konsekvenser har då redan drabbat företag, allmänhet och organisationer genom marknadens funktion – en knapphet gör att priserna på elmarknaden är mycket höga. Om staten i det läget inte träder in med en ransonering är risken överhängande att elenergibristen övergår i en långvarig eleffektbrist. I ett sådant läge drabbas samhället av långt svårare konsekvenser, då Svenska kraftnät sannolikt måste beordra roterande förbrukningsfrånkoppling under en lång tid.

Konsekvenserna av att införa en ransonering, så som de beskrivs här nedan, ska därför ställas i relation till detta. Ransoneringen för i sig med sig konsekvenser som kan vara mycket kännbara för enskilda företag och branscher. Dessa konsekvenser har dock sin grund i den uppkomna knappheten på elmarknaden, inte i ransoneringen som sådan. En ransonering kan i detta läge tvärtom vara ett kraftfullt verktyg för att lindra och förhindra långt svårare konsekvenser.

6.1.1 Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

Ransonering syftar till att eliminera pågående elenergibrist för att därmed undvika bortkoppling av elanvändare. Om åtgärderna inte är tillräckliga, finns risk för att effektbrist ändå uppstår med manuell förbrukningsfrånkoppling som följd. Ransonering är vidare ett verktyg bl.a. för att undvika marknadskollaps och tillgrips endast i en extremt svår elförsörjningssituation.

Det är nödvändigt att det finns författningar till stöd för planering och genomförande av elransonering. Det bör vidare finnas dokumenterade regelverk och beskrivningar av arbetssätt för att säkerställa en effektiv, likartad och rättssäker hantering av ransoneringen.

Det bör framhållas, att de som ransoneras sannolikt inte kommer att vara helt utan el. Ransonering innebär att några förbrukare under en period visserligen får förbruka en mindre mängd el än vanligtvis. Alternativet (dvs. frånkoppling av elförbrukare) är dock betydligt värre.

Det kan dock inte uteslutas att vissa verksamheter av processtekniska skäl inte kan upprätthålla sin verksamhet alls med den tilldelning som blir aktuell.

6.1.2 Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

En energibrist som marknaden inte lyckas avvärja kan resultera i långvarig kritisk effektbrist. Detta kan medföra att Svenska kraftnät beordrar manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK) under lång tid (veckor/månader). En lång rad andra administrativa och ekonomiska åtgärder för att hantera långvarig elenergibrist har utretts av Energimyndigheten, och därefter avskrivits som olämpliga av olika skäl. Varje alternativ till ransonering (tillsammans med de båda andra planerade insatserna) bedöms få svåra och/eller svårförutsägbara konsekvenser för betydande delar av samhället.

6.1.3 Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Energimyndigheten, industriella företag, elnätsföretag och elmarknadens övriga aktörer berörs av regleringen.

6.1.4 Uppgifter om vilka kostnadsrämsiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Samhällskonsekvenser i stort och konsekvenser för målgruppen samtliga industriella elförbrukare

Många i samhället skulle påverkas av den ansträngda situation, i vilken en elransonering skulle behöva tillgripas. En elransonering medför konsekvenser för underleverantörer, kunder, servicefunktioner etc. som är beroende av industriföretagen. De största ekonomiska konsekvenserna torde dock redan ha uppstått till följd av ett (mycket) högt elpris. Ransonering av industrin tillsammans med informationskampanj som främst riktas till hushållen, bidrar till att samhällets aktörer ömsesidigt och solidariskt till att försöka lösa eller åtminstone lindra situationen för alla elanvändare. Om alla berörda verksamheter/elanvändare (privata, offentliga och hushåll) hade haft full följsamhet mot elpriset på spotmarknaden, hade elenergibrist dessutom knappast behövt uppstå.

Det går inte i förväg att avgöra hur stor förbrukningsminskningen kommer att behöva vara. När elransonering förbereddes i Sverige 1974 beslutades ransoneringen till 10-20 procent beroende på förbrukarkategori. I Norge utgår planeringen i fråga om ransonering ska kunna genomföras på tre nivåer, förbrukningsminskningar om 10 procent, 25 procent eller 50 procent. I den elenergibristövning Energimyndigheten genomförde hösten 2010 konstaterades att en förbrukningsdämpning omkring 10 procent kan vara tillräcklig för att klara det tämligen besvärliga scenario som då övades.

Den faktiska förbrukningsminskningen som avkrävs de enskilda förbrukarna kommer att beräknas utifrån verksamhetens förbrukning under en referensperiod.

Det är inte heller möjligt att på förhand avgöra hur länge ransonering av el kan komma att pågå. Den bortre planeringshorisonten för hur länge ransonering pågår

bedöms kunna vara tre månader, även om en så lång ransoneringsperiod ter sig mycket osannolik.

I den nuvarande temporära modellen för ransonering av el finns ett slags säkerhetsventil inbyggd i det att Energimyndigheten kan bevilja avvikelser och undantag från bestämmelserna. Denna möjlighet finns kvar i förslaget till ny modell. Den skulle exempelvis kunna användas om en annan påfrestning inträffar i samhället samtidigt som ransoneringen planeras eller påbörjats och det utifrån den aktuella påfrestningen skulle vara olämpligt att ransonera någon del av målgruppen. Energimyndighetens utgångspunkt är vidare att modellen ska kunna fungera även under en höjd beredskaps som präglas av tämligen okända yttre förutsättningar. Detta kräver ett robust system som är enkelt och användbart i flera olika typsituationer – och som samtidigt är konkret planerat och tydligt beskrivet för alla berörda aktörer i förväg.

6.1.5 Konsekvenser för elnätsföretag

Som nämnts ovan, får elnätsföretagen viktiga, men begränsade, roller i hanteringen. Företagen åläggs att leverera uppgifter om målgruppens uttagspunkter till Energimyndigheten.

Dessa uppgifter består bland annat av företagets namn, organisationsnummer, etc. samt företagets referensförbrukning, dvs. den elförbrukning företaget hade under en given ”normalperiod”. Vidare ska elnätsföretaget efter tilldelningsperioden lämna uppgifter om hur mycket el dessa företag har förbrukat.

Rapportering om målgruppens referensförbrukning och verklig förbrukning under tilldelningsperioderna ligger utanför elnätsföretagens ordinarie arbete. Det kommer därmed att krävas vissa resurser från elnätsföretagen för att uppfylla detta, liksom för att utöva en egenkontroll av rutiner och system, medverka i Energimyndighetens kontroller, övningar och eventuella utbildningsinsatser m.m.

När det gäller ekonomiska konsekvenser för elnätsföretagen, medför författningsförslagen inte att företagen behöver ta fram några nya uppgifter. Företagen levererar redan dessa, via krav i andra författningar.¹¹ Skillnaden jämfört med rådande ordning är marginell, då det handlar om att företagen enligt författningsförslaget ska skicka uppgifterna till ytterligare en myndighet samt medverka i viss kontrollverksamhet

Om elransonering inte genomförs och MFK måste tillgripas, medför det behov av tämligen stora insatser från elnätsföretagens sida. Ransonering medför betydligt lindrigare krav.

6.1.6 Konsekvenser för Energimyndigheten

Utvecklingen av rutiner, organisation med mera för att kunna genomföra en ransonering genomförs inom ramen för befintliga anslag. Genomförandet av en

---

¹¹ Ei:s krav på hantering av mätvärden (EIFS 2011:3) och avbrottsrapportering (EIFS 2013:2).

ransonering bedöms också vara möjlig genom omfördelning av resurser inom befintliga anslag.

Den informationskampanj som förutsätts genomföras innan beslut om en ransonering (behandlas inte i denna rapport) kommer dock att kräva särskilda anslag från regeringen.

6.1.7 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Enligt Energimyndighetens bedömning är regleringen i linje med de skyldigheter som följer av EU-regler. Dir. 2009/72/EG (Elmarknadsdirektivet), artikel 42, ger möjlighet för en medlemsstat att införa ”skyddsåtgärder” t.ex. i form av ransonering.

6.1.8 Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Elmarknaden förväntas själv kunna hantera tillgång och efterfrågan på el. Elmarknaden ska därmed så långt som möjligt inte störas av statliga ingrepp. Ett eventuellt regeringsbeslut om elransonering kommer därför förmodligen att fattas relativt sent i kriseskaleringsprocessen. Beslutet förväntas dessutom kunna verkställas snabbt. Med tanke på den informationskampanj som planeras i ett tidigare skede, är företagen dock rimligtvis medvetna om den extraordinära situationen. Företagen bör med andra ord redan ha sett över sina möjligheter att minska sin elförbrukning och har planer för hur de ska kunna hantera en ev. försämrad situation. Målgruppen kommer således att ha en viss förvarningsperiod, under vilken de kan förbereda sig för att genomföra den beslutade ransoneringen. Tidpunkten styrs dock delvis av faktorer som kan vara svåra att förutse.

6.2 Företag

Regleringen bedöms få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt (se nedan)

6.2.1 Beskrivning av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen

Samtliga industriella elförbrukare kommer att tilldelas en andel av tidigare elförbrukning för att använda under en viss period. Vilken kvot som blir aktuell och under vilken tidsperiod beror på krisens omfattning. Åtgärden omfattar ca 50 000 arbetsplatser¹² hos företag från små- till storskaliga. Genom att involvera

---

¹² Enligt uppgift från år 2011, vilket motsvarar ca 30 000 uttagpunkter/elförbrukare som tillsammans representerar ca 40 procent av elanvändningen i Sverige.

samtliga industriella förbrukare kan ett givet behov av förbrukningsdämpning nås med förhållandevis liten ransoneringsbörda på varje enskild industriell förbrukare.

6.2.2 Beskrivning av vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader

I normalfallet torde ringa tidsåtgång krävas. Vid en ransonering torde vissa, men begränsad resurser krävas av elnätsföretagen.

6.2.3 Beskrivning av vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen

Ringa kostnader enligt Energimyndighetens bedömning.

6.2.4 Beskrivning av i vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen

Beroende på ransoneringens omfattning och det enskilda företags verksamhet kan produktionen komma att påverkas i viss utsträckning, något som i sin tur kan ha inverkan på konkurrensförhållanden på en internationell marknad. Alternativet till en ransonering (manuell fränkoppling) har dock långt svårare konsekvenser för verksamheterna.

6.2.5 Beskrivning av hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen

Det finns knappast någon sådan påverkan enligt Energimyndighetens bedömning.

6.2.6 Beskrivning av om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning

Det finns knappast några sådana behov enligt Energimyndighetens bedömning.

6.3 Samråd

6.3.1 Beskrivning av ett eventuellt tidigt samråd

Se avsnitt 3.2 Samverkan och samråd ovan.

7 Referenser exklusive författningar

- Rapport om verksamheten december 1973–november 1974. Statens Elransoneringsnämnd (SERN-73)
- Regeringens proposition 1977/78:75 med förslag till ransoneringslag m.m.
- Möjligheter att hantera elenergiöverskott – nu och i framtiden (Energimyndigheten Dnr 17-05-935)
- Åtgärder för att hantera långvarig elöverskott – fördjupning (Energimyndigheten Dnr 17-06-542, 17-06-2023)
- Veiledning for rasjonering i kraftsystemet – Planmal for rasjonering; Norges vassdrags- og energidirektorat, Veileder nr. 3-05.
- Lärdomar efter ansträngd kraftförsörjningssituation vintern 2006/2007 (Energimyndigheten Dnr 17-06-4014)
- SNI 2007 – Standard för svensk näringsgrensindelning 2007. SCB, Meddelanden i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik, MIS 2007.2.
- SOU 2009:69, En ny ransonerings- och prisregleringslag. Slutbetänkande av utredningen översyn av ransoneringslagen och prisregleringslagen.
- Samhällsviktig verksamhet – Definition av samhällsviktig verksamhet ur ett krisberedskapsperspektiv. MSB, Faktablad, augusti 2009.
- Energimyndighetens energikrisplan (Energimyndigheten Dnr 040-10-2347)
- Projektplan – Energimyndighetens energikrisövning 2010 (Energimyndigheten Dnr 621-09-1434)
- Energimyndighetens krishanteringsförmåga – Utvärderingsrapport Elenergiöverskottövning 2010 (Energimyndigheten Dnr 621-09-1434, 17-09-3478)
- Elenergiöverskottövning 2010 – Utvärderingsrapport (Energimyndigheten Dnr 621-09-1434, 17-09-3478)
- Centrala aktörers gemensamma förmåga att hantera elenergiöverskott – Utvärderingsrapport Elenergiöverskottövning 2010 (Energimyndigheten Dnr 621-09-1434, 17-09-3478)
- Möjliga orsaker till och hantering av elenergiöverskott och effektöverskott (Energimyndigheten, arbetsmaterial daterat 2011-06-17)
- Förslag till förordning och föreskrifter om ransonerering av el för större industriella elförbrukare (Energimyndigheten Dnr 60-11-5524)
- Energimyndighetens agerande före, under och efter en elenergiöverskott (Energimyndigheten Dnr 2012-1351)
- Produktionshöjande åtgärder vid elenergiöverskott – Tillfälligt underskrida nedre sänkingsgräns för regleringsmagasin (konsultrapport, ej publicerad)

Produktionshöjande åtgärder vid elenergi- och värmebrist – Tillskott från fossilbränsleeldade kondenskraftverk (konsultrapport, ej publicerad)

Fördjupad förstudie avseende storskalig elransonering (Dnr 2012-3679) med bilagor:

A. Samhällsekonomisk analys av modeller för elransonering – Förstudie storskalig ransonering, del A

B. Fördjupad förstudie avseende storskalig elransonering – Delutredning B, Utvärdering av lämpliga målgrupper

Förslag till hanteringsmodell för storskalig elransonering (Energimyndigheten Dnr 2013-4343)

Svensk Elmarknadshandbok. Svenska Kraftnät, Oberoende elhandlare, Svensk Energi.

Ansvar och roller för en trygg energiförsörjning (Energimyndigheten ER 2013:25)

Förslag till hanteringsmodell för storskalig elransonering (Energimyndigheten ER 2014:08).

Ds 2014:20 Försvaret av Sverige – Starkare försvar för en osäker tid; Försvarsberedningen.

Underlagsrapport kring behovet av att undanta viss livsmedelsindustri från målgruppen för elransonering (Energimyndigheten Dnr 2013-4343 (konsultrapport ej publicerad)).

Bilaga 1 Strategisk grundsyn trygg energiförsörjning

Vad som är en trygg energiförsörjning eller inte varierar utifrån olika energianvändares specifika behov och försutsättningar. Det som är tillfredställande för en energianvändare vid en tidpunkt kan vid en annan tidpunkt, eller för en annan energianvändare, vara helt oacceptabelt. Av denna anledning går det inte att helt tydligt fastslå vad som i alla lägen utgör, eller inte utgör, en trygg energiförsörjning. Detta till trots går det att tydligare definiera begreppet trygg energiförsörjning samt vilka principer som ligger till grund för att en trygg energiförsörjning ska kunna tillgodoses.

Energimyndighetens definition av begreppet trygg energiförsörjning är:

Energisystemens kapacitet, flexibilitet och robusthet att leverera energi i önskad omfattning i tid och rum enligt användarnas behov till en accepterad kostnad samt marknadsens, offentlig sektors och användarnas samlade krishanteringsförmåga

En grundläggande utgångspunkt är att tryggheten utgår från användares individuella och kollektiva behov. Trygghet ska i första hand säkerställas genom väl fungerande energimarknader. Ansvar för en trygg energiförsörjning ligger på många olika aktörer. Marknaderna, som i allt större utsträckning är internationella, ska genom sina funktionssätt kunna förebygga och lindra avbrott och bristsituationer. Det offentliga har en viktig roll i utformning och kontroll av väl fungerande energimarknader. Ansvars- och rollfördelningar ska vara tydligt definierade och väl kända. De som tillhandahåller energi har ett långtgående ansvar för att förebygga och lindra de störningar som kan uppstå. Energianvändare har även ett ansvar för att kunna hantera konsekvenser av de störningar och avbrott i energileveranser som uppstår.

Det är inte möjligt att anpassa den generella tryggheten i energisystemen till alla enskilda användares behov. För att komma fram till en rimlig avvägning mellan användarnas kollektiva behov av trygghet, kostnadseffektivitet och låg miljöpåverkan bör i första hand användarnas betalningsvilja ligga till grund för de åtgärder som genomförs och de funktionskrav som ställs på aktörer som omvandlar, distribuerar och säljer energi. Kostnads- och nyttoanalyser bör utgöra en grund för avvägning mellan åtgärder som förebygger störningar och åtgärder som förbereds för att lindra konsekvenser. Energianvändare som har behov som går utöver vad marknadsfunktionen ska garantera behöver skapa en egen förmåga att förebygga och lindra konsekvenser som kan uppstå vid störda energileveranser. Detta gäller i särskilt hög grad energianvändare som bedriver någon form av samhällsviktig verksamhet.

Om energimarknaderna genom sin funktion inte på ett tillfredställande sätt kan förebygga och lindra de störningar som inträffar ska det finnas förberedda och väl kända krishanteringsåtgärder. I första hand ska dessa bygga på och förstärka befintliga marknadsfunktioner. Sådana krishanteringsåtgärder ska i så stor

utsträckning som möjligt utvecklas och delas med andra inom marknadens geografiska utbredningsområde.

I sista hand, om en marknad inte fungerar eller om marknadsfunktionen vid en störning eller bristsituation leder till helt oacceptabla samhällskonsekvenser kan åtgärder som sätter marknadens funktion ur spel användas. Dessa ska aktiveras först efter politiska beslut.

Samtliga krishanteringståtgärder ska vara så utformade att både korta och långsiktiga negativa konsekvenser på marknaden minimeras. Det innebär bland annat att de ska vara förberedda och väl kända samt att effekten av dem ska vara förutsebar i så stor utsträckning som möjligt. Prioriteringar vid bristsituationer ska vara väl avvägda och planerade i förväg.

I arbetet med trygg energiförsörjning är krishanteringssystemets grundläggande ansvarsprincip, likhetsprincip samt närhetsprincip vägledande. Arbetet baseras på breda hot- och riskbilder för att skapa generella förmågor där det är möjligt. Kontinuitet före, under och efter en kris bör eftersträvas såväl hos energimarknadens aktörer som hos samtliga energianvändare. Den offentliga krishanteringen behöver anpassas för att kunna hantera negativa konsekvenser i samhället vid omfattande störningar och avbrott inom energiförsörjningen.

Arbetet med att skapa och upprätthålla en god försörjningstrygghet kräver samverkan och deltagande i nätverk med många olika aktörer på lokal, regional, nationell samt internationell nivå.

Förutsättningar och funktionssätt på lokala, nationella och internationella energimarknader förändras kontinuerligt. Detta kräver kontinuerlig analys av och omprövning av åtgärder för en trygg energiförsörjning samt ett ständigt lärande av inträffade incidenter och kriser.